OBSKURIØST nr.0, oktober 2001

OBSKURIØST udkommer efter behov, dog mindst én gang om året, og bringer artikler om oversete eller glemte værker indenfor film, musik, tegneserielitteratur m.v. som af redaktionen skønnes at fortjene opmærksomhed. Ansvarshavende redaktør: Henrik Larsen, Johan Kellers vej 37, 2.tv, 2450 København SV. Uopfordrede manuskripter indsendes på eget ansvar. Pga begrænset plads kan det desværre ikke garanteres, at en antaget artikel bliver trykt i førstkommende nummer af bladet.

LEDER

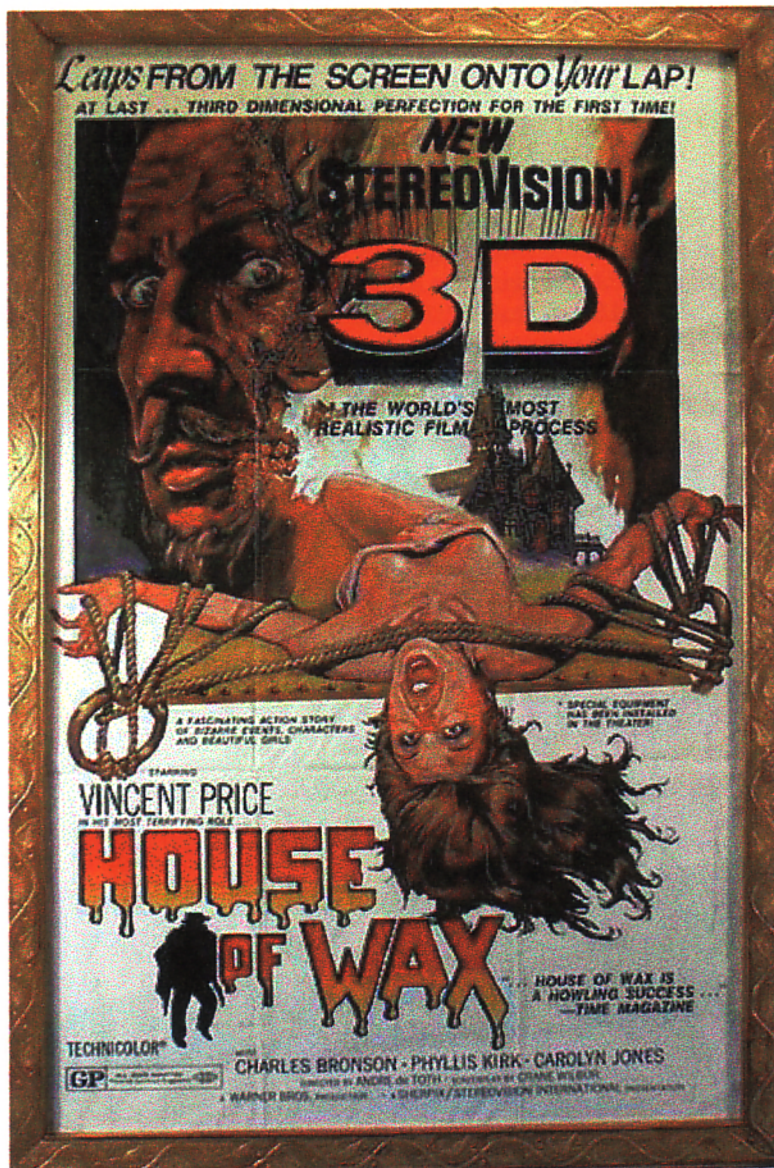
Jeg har længe haft lyst til at udgive mit eget blad og, tjae, nu gør jeg det så. Min pen vil dog fortsat stå til rådighed for andre, for OBSKURIØST skal kun ses som et supplement til det øvrige udbud på markedet og faktisk agter jeg at skrive så lidt som muligt selv. Tiden vil vise om om det er nemmere at få sine visioner ud ved at kanalisere dem igennem en flok håbefulde skribenter. Det første 'rigtige' nummer af OBSKURIØST udkommer efter planen ca. 1.november og vil være på 16 sider i farver. Alle artikler er i hus og billedematerialet ligger nogenlunde fast. Layout og trykkefasen står nu for og jeg har en lumsk anelse om, at den bliver enddog temmelig tidskrævende, så for at holde gryden i kogen og gejsten oppe valgte jeg (vistnok inspireret af Jacks strategi med STAY SICK) at sende dette lille forskræp til en række udvalgte personer. Da jeg ikke ønsker at afsløre, hvad bladet vil indeholde følger her to artikler som måtte udgå, ikke fordi de var ringere end det øvrige stof, men fordi pladsen er så begrænset (de bliver i stedet trykt i nummer 2) samt undtagelsesvis et par bidrag fra redaktøren himself. Lidt om skribenterne: Første gang jeg mødte *Finn Ludvigsen* var i Vesterbrogades VideoNetto, henne ved horror-reolen, hvor han stod og forsøgte at gøre en ekspedient begribeligt, at han ledte efter Vincent Price film. Ekspedienten var selvfølgelig ignorant og ude af stand til at hjælpe. Som den nævenyttige person jeg er spurgte jeg 'tilfældigt henkastet', "nå, De interesserer Dem nok for Vincent Price?" Og det skal jeg ellers love for, at Finn gjorde. Det blev til en lang snak på stedet og ditto efterfølgende telefonsamtaler om den amerikanske horrorstjerne - som samler og filmfreak er det herligt at træffe ligesindede. Finn er i øvrigt pensioneret skolelærer. *Peter Rattleff* er en god ven og arbejdskollega med stor interesse for sciencefiction og fantasy. Vi deler langtfra samme smag, når det gælder horror, hvor jeg vist lidt uretfærdigt har fået et ry på arbejdet som splatterfan (!), men han kastede sig bredvilligt ud i opgaven, da jeg foreslog ham at fortælle lidt om sin barndoms lidenskab for seriehelten Doc Savage. Mine egne artikler er et uddrag af et langt essay om Umberto Lenzi og hans kostumefilm (oprindeligt om europæiske Robin Hood film) som jeg har rodet med i årevis, samt en nekrolog over Hammer komponist James Bernard. Måske gider kun få læse om slige sager, men OBSKURIØST vil fremover være et tilbud til de som trods alt gør. Jeg ved, at I er derude.

Henrik Larsen, Jyderup, 29.september 2001

Vincent Price, min yndlingsskurk

Min indgang til skuespilleren Vincent Price (1911-1994) må uvægerlig føre tilbage til min barn- og tidligste ungdom: Nemlig om mit forhold til det talte ord og det skriftlige. Som barn lyttede jeg med særlig glæde til uhyggelige beretninger i folkeeventyr. De mange absurde detaljer i disse fandt jeg fascinerende. Den absolutte mangel på pædagogik var dragende. Senere udvidede jeg ved at lære Brødrende Grimms grumme eventyr. De gys, de leverede, var ofte forbavsende. Herfra og til de voksne gyser-forfattere var der så egentlig ikke særlig langt. Nu læste jeg Robert Louis Stevenson ("Dr.Jekyll og Mr.Hyde"), Bram Stoker ("Dracula"), Mary Shelley ("Frankenstein"), Conan Doyle (Sherlock Holmes "Hound of the Baskervilles") samt ikke mindst Ambrose Bierce "Det hændte ved broen over Owl Creek"), W.W.Jacobs: "The Monkey's Paw") og Edgar Allan Poe ("Sælsomme fortællinger"). Her var stort set grundlaget for min senere begejstring for gysergenren på film gennem en række særdeles kapable fortolkere som f.eks. Boris Karloff, Peter Cushing, Christopher Lee, Peter Lorre, Basil Rathbone samt min senere storfavorit, Vincent Price.

De omtalte skuespillere havde alle deres særpræg, der gjorde dem såvel hør- som seværdige, men hvorfor jeg særligt fremhæver Vincent Price skyldes hans helt specielle stemme. Den gav ham førstepladsen: Hans distinktion og modulation af stemmen var ret enestående. Den var en fryd for øret. Den virkede næsten hypnotiserende. Trods en imposant skikkelse virkede han næsten altid venlig og tilsyneladende tillidsvækkende, ofte med et smil på læben og affabel, men tag ikke fejl: Da var han farligst!!

I 1953 bed han sig for første gang rigtig fast i min hukommelse. Under et besøg fra min hjemby i provinsen besøgte jeg dette år København og en aften besluttede min kusine og jeg os til at gå til midnatsforestilling i Carlton biografen på Vesterbro.

Aftenens film var **Vokskabinettet** med Vincent Price i hovedrollen. Denne film skulle vise sig at være speciel på mere end én måde: Den lanceredes nemlig som 3-D film, som betød, at den giver fuld rum-illusion, fordi den ophæver billedkanten og dækker hele synsfeltet, så tilskueren fornemmer at være midt i rummet. For at få fuldt udbytte af dette system udstyredes vi tilskuere med et sæt pap-briller med tonede glas, hvorved selv ting kastet ud fra scenen i filmen føltes som noget, der ramte os alle i hovedet. Dette var helt specielt!

Andet punkt i filmen var Vincent Price's spil, der stort set gav både ham og filmgenren noget af et gennembrud! Man erindre, at Price havde indspillet film siden 1938! Det drejede sig om cirka 30 film! Af dem kan fremhæves **Dragonwyck** (1946), **The Three Musketeers** (1948) samt **His Kind of Woman** (1951).

Jeg var virkelig betaget af **Vokskabinettet**; lige siden har Price haft min fulde bevågenhed! De øvrige film nævnt havde jeg aldrig set, da vores provinsbiografer desværre sjældent var 'med på noderne'.

Med 1960'erne kom en række film med Price. Disse havde det til fælles, at de havde udgangspunkt i nogle af Edgar Allan Poe's noveller: **The Fall of the House of Usher/ Ondskabens slot** (1960). Den blev vel efter min mening en af de bedste Price-film. Det var virkelig høj klasse! Senere kom filmen **Pit and the Pendulum** (1961). Igen fejrede Price triumfer med sin dæmoniske stemmeføring. Derpå fulgte **Tales of Terror** (1962) bestående af 3 kortere film, bla "The Black Cat", en af mine favoritter, hvor jeg synes at også Peter Lorre spiller en prominet rolle.

Nu fulgte **Ravnen** (1963), løseligt bygget på Poe's "The Raven" på 18 vers, måske hans fineste digt. - Samme år kom **The Haunted Palace/Det forheksede slot**. Videre samme år kom **The Comedy of Terrors/Liget går amok**, en komedie, som jeg synes er helt overdådig med bl.a. Lorre, Karloff og Rathbone under samme hat som Vincent Price.

Næste Poe-inspirerede film **The Masque of the Red Death/Dødsmasken** fra 1964 blev en meget flot og overbevisende god Price-film, måske en af hans bedste? Samme år kom **The Tomb of Ligeia**, hvis fælleskab med Poe var et Poe-citat fra et digt af ham, forekommende i filmen. Det var også en udmærket film. 1968 filmede man så **Witchfinder General/Heksejægeren**. Den var grum - og særdeles udmærket, samt overbevisende spil af Price; den var gruopvækkende!! Rigtig middelalder hetz. 1960'ernes sidste film, **The Oblong Box** (1969) var egentlig også en ret god sag i hvilken også Christopher Lee spillede.

Hermed sluttede de Poe-inspirerede film. Men både før og efter dette årti kom der da udmærkede film, bl.a. **The Bat** (1959) og **Theatre of Blood** (1973). Denne sidste havde et genialt plot hvor Price spillede en desillusioneret 2.rangs Shakespeare skuespiller, der tager livet af den ene efter den anden af sine kritikere jfr stykkerne de har kritiseret. Momentvist kvalmende.

Så er der en sjov film ved navn **It's Not the Size That Counts** eller **Percy's Progress** (1974); så morsom er Price altså også. (I øvrigt skinner hans store humoristiske sans igennem i næsten alle hans roller.)

Endelig som rosinen i pølseenden vil jeg fremhæve **The Whales of August** (**Sensommerdage**) (1987), hvor Price spillede i en lille rolle sammen med Bette Davis og Lillian Gish. Det var en stor film; og alle 3 havde stor ære af successen!! Den dæmoniske Price var afvekslingsvis væk for en stund, men hans spil var flot.

Til sidst et par ord om min jagt på Vincent Price. Trods mange års handicap med provinsrepetoire og levende uden TV i over 25 år har jeg langsomt nu taget revanche: Jeg støver rundt i videobutikker og filmudlejningsforretninger, køber og overspiller. Yderligere gennem kontakt med andre Price-freaks har jeg efterhånden samlet ca. 45 videofilm med Vincent Price. Et vanskeligt arbejde, men guleroden er der jo. Med så mange film med ham efterhånden kan man nu vende bunken og begynde forfra. Der er rigeligt. Men der er jo altid lige det med jagtinstinktet!!!

Af Finn Ludvigsen

Doc Savage

En sommereftermiddag i 1979 da jeg var 9 eller 10 år gammel introducerede min far mig for *Doc Savage*.

Min far og jeg var begge dengang, på hver vores måde, fascinerede af de mere "let tilgængelige" superhelte, som f.eks. *Batman*, *Superman* og *Edderkoppen*, men min far mente at jeg var nu var parat til at tage livtag med en af de lidt mere "barske" helte: *Doc Savage - The Man of Bronze*.

Min verden blev aldrig den samme igen.

For dem som ikke kender Doc Savage (Clark Savage, Jr.) er han en mand der har trænet sin krop og sit sind i hele sit liv for at bekæmpe ondskaben i alle dens inkarnationer - dvs. ondskabsfulde videnskabsmænd, heksedoktorer, forbryderbander, gale diktatorer og sindsyge fanatikere. En kamp han ikke kunne udkæmpe uden sine 5 trofaste hjælpere, der alle er eksperter inden for hvert sit felt. Deres hovedkvarter er en suite på "seksogfirssindstyvende etage i en af New Yorks mest prominente skyskrabere". Herfra bekæmper Doc og "The Faboulous Five" bevæbnet med et utal af teknologiske og elektroniske hjælpemidler alverdens ondskab og uretfærdighed.

Kenneth Robeson - forfatteren af Doc Savage bøgerne, er til dels ansvarlig, for at jeg brugte en del af min tidlige ungdom med at opfinde koder og installere hemmelige kontakter under gulvtæppet i mit værelse. Så det var lidt med blandede følelser at jeg satte mig ned for at se: **Doc Savage - The Man of Bronze** ...

Filmens åbningsscene viser Doc Savage komme kørende på sin snescooter på den nordlige polarkreds. Han stopper og ser sig omkring, mens et mandekor begynder at synge Doc Savage sangen (!) og en voiceover fortæller os, at dette er Doc Savage. Kameraret zoomer ind på hans ansigt og man ser et lysglimt blive reflekteret fra hans ene øje - og så er stilen for filmen ligesom lagt!

Plottet er simpelt og meget, meget Hollywoodsk. Doc Savage får at vide, at hans far er død under mystiske omstændigheder, mens han befandt sig i Caribien. Samtidig prøver en indianer med en mystisk slangetatovering på brystet at myrde Doc. Efter endnu et mordforsøg på Doc møder vi skurken i filmen Dr. Sea. Doc og hans fem hjælpere tager nu til Caribien, hvor de hører om en mystisk stamme i junglen, der gav et stykke land til Doc's far inden han døde. Skødet er forsvundet på mystisk vis og mens Doc forbereder sig på at tage ind i junglen for at finde den mystiske stamme forsøger den onde Dr. Sea (igen) at myrde Doc - denne gang ved hjælp af mystiske flyvende grønne slanger. Doc overlever og sammen med en indfødt, kvindelig guide finder de til sidst den hemmelige dal, hvor indbyggerne høster flydende guld fra nogle lavaagtige søer. Dr. Sea fanger Doc's hjælpere og prøver at dræbe dem. Doc overmander forbryderne og Dr. Sea får derefter en specialbehandling på en af Doc's privathospitaler hvor han får foretaget "speciel akupuntur-hjerne-kirurgi " som "fjerner ondskaben i ham". De fascistiske undertoner gør dette forsøg på en happy ending i stedet scenen til den mest uhyggelige i filmen.

Doc Savage bærer præg af at være inspireret af Batman der som sådan heller ikke besidder overnaturlige evner men ligeledes har viet sit liv til en kamp mod ondskaben og som med sin(e) hjælper(e) - der ofte er til mere besvær end gavn - og med et utal af fantastiske "gadgets" bekæmper alverdens udspekuleret farverige ærkefjender. - Men hvor bøgernes Doc Savage mere minder om den mørke og dystre Batman fra halvfemserne, minder filmen mere (ufrivilligt) om den campede Batman fra tresserne hvilket måske specielt kommer til udtryk i slåskampscenen midt i filmen hvor Doc Savage i et hvidt og bronzefarvet jakkesæt og hans fem hjælpere klædt i ens blå jakkesæt til tonerne af lystig militærmusik slås med skurkens håndlangere der er klædt i ens sømandskostumer og hvor alle vælter rundt og begejstret slår løs på hinanden uden at nogen kommer noget til ...

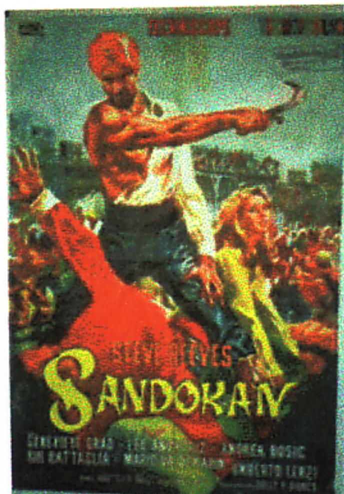
Alt i alt tvivler jeg på at jeg gider se denne film igen (eller den fortsættelse der trues med i slutteksterne), men den gav mig lyst til at gå op på loftet og finde bøgerne om Manden af Bronze frem for at se om de stadig holdt - og til at spekulere på hvad eksempelvis Bryan Singer kunne få ud af en Doc Savage film her i det nye årtusinde.

Af Peter Rattleff

Den originale Doc Savage serie udkom i hæfteform 1933-49. Filmen som omtales er **Doc Savage - The Man of Bronze** (1975), instrueret af Michael Anderson og med Ron Ely i hoved/titelrollen, udsendt herhjemme på lejevideo fra Warner Home Video. Fortsættelsen blev heldigvis (?) aldrig til noget. Der findes talrige hjemmesider viet Doc Savage; prøv f.eks. <http://users.aol.com/jsines233/private/DocSavage.htm>.

Umberto Lenzi og kostumefilmen

I lighed med så mange andre italienske instruktører fra sin generation begyndte Umberto Lenzi (f.1931) karrieren som ydmyg kameramand og scriptwriter på diverse kostumefilm. Man vil i disse værker spejde forgæves efter eksplicit menneskeaflivning og ditto fortæring, hvorfor mange på forhånd er hægtet af. Men hin nysgerrige som bevæger sig ud i genrens lidet kortlagte farvande og søger efter navnet Lenzi belønnes med nogle virkelig godt drejede film som til og med lavet med stor entusiasme og fortællerglæde.

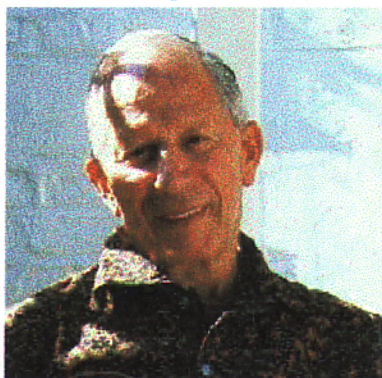
Præcis hvilken titel Umberto Lenzi debuterede med i eget instruktørnavn er omdiskuteret, men sandsynligvis var det sørøverfilmen **Le avventure di Mary Read** fra 1961 - som i øvrigt er så obskur, at den kun er officielt udsendt på video eet sted i verden, nemlig Tyskland (men til gengæld af to forskellige selskaber). **Mary Read** er en kulørt 'swashbuckler' i bedste Errol Flynn tradition og adskiller sig ikke nævneværdigt fra lignende genreværker i perioden af f.eks. Mario Costa, Mario Caiano og Domenico Paolella, men den blev starten til en lang række af film som alle havde udgangspunkt i eskapistisk 'drengebogs' litteratur. Efter **Mary Read** fulgte bl.a. det røverhistoriske drama **Catherina of Russia** i 1962 (ude på gammel dansk lejevideo!), Robin Hood eventyret **The Triumph of Robin Hood** (1963) og to film om 'Malaysiens tiger', eventyrhelten Sandokan (spillet af genrens superstar Steve Reeves), **Sandokan the Great** (1963) og **Pirates of the Seven Seas** (1964). Sandokan-filmene, nok Lenzis mest populære i perioden, var optaget *on location* i bl.a. Singapore og begyndelsen til en utrættelig fascination af det eksotiske junglelandskab, ligesom det britiske imperiums kolonistyre i Asien optræder som geohistorisk ramme i flere af instruktørens senere værker, f.eks. **The Temple of the White Elephants** (1964), **Temple of the Thousand Lights** (1964) og **Adventures of the Bengal Lancers** (1965). De to sidste har Richard Harrison i hovedrollen. Harrison blev fortrinsvis brugt som energisk muskelmand i italiensk film på det tidspunkt, men han kunne være en fortræffelig helt af den mere tænksomme slags hvad Lenzi tydeligvis havde øje for.

Lenzi forstod at tilpasse sig de skiftende moderetninger inden for italiensk film og instruerede i løbet af tresserne agentfilm, krigsdramaer, gialli og en enkelt western. I 1972 vendte han tilbage til sit elskede junglemiljø, med den efter datidens forhold stærke **Deep River Savages**, en forløber for kannibalgenren; hovedværket i halvfjerdserne er dog en række af fremragende politifilm med skuespillerne Maurizio Merli og Tomas Milian i gennemgående hovedroller (Merli fik ufortjent hårde ord med på vejen i ABSURD #5; hans skuespiltalent er generelt undervurderet). Men så kommer vi til **Eaten Alive** (1980) og **Cannibal Ferox** (1981) - Lenzi's reaktion på Ruggero Deodato's diskutable mesterværk **Cannibal Holocaust** (1979). Her er jungle-eventyret vendt til et grotesk mareridt, uskyldig underholdning til modbydelig (ægte) dyremishandling og kannibalistiske visioner. En pinlig parantes i instruktørens karierre, efter min mening! Måske som en slags reaktion fulgte Lenzi disse film op med den muntre, mildt selvparodiske bagatel **Daughter of the Jungle** (1982) om en kvindelig Tarzan og hendes møde med to snotdumme amerikanske rygsæk-turister og den latterlige, men underholdende **Ironmaster** (1982), der trods biografplakatens bombastiske *sword & sorcery* motiv snarere lånte inspiration fra det etnografiske epos **Quest for Fire** (1981). Lenzis foreløbig seneste jungleeventyr, **The Wild Team** (1985) er en glimrende opdatering af hans film fra tresserne, de engelske koloniherrer blot skiftet ud med andre undertrykkende magthavere.

Der blev produceret hundredevis af europæiske kostumefilm i tresserne og som nævnt afviger Lenzi ikke markant fra sine samtidige i fortælleteknik. Man kan selvfølgelig udvælge nogle scener og f.eks. sige, "aha, her tramper en elefant nogle mennesker til døde - tidligt eksempel på mesterens stil", men det vil være en misforståelse. Selvom de fleste italo-fans forbinder navnet "Lenzi" med flamboyant ultravold er det egentlig ikke hans *trademark*. Hvis Umberto Lenzi overhovedet har eet, er det, at han kan lide at fortælle en god historie, uanset genren. Når man ser hans kostumefilm er det tydeligt, at manden har hygget sig gevaldigt med at lave dem, at han stortrives i et eventyrmiljø baseret på flittig læsning af Howard Pyle, Kaptajn Marryat, Ruyard Kipling og alle de andre udødelige drengbogsklassikere. Her er lumske fakirer og korrupte maharajaer, smuglere og slavehandlere, ædle og undertiden knap så ædle britiske officerer, sarte prinsesser i nød og gæve sørøverdronninger, tapre frihedskæmpere og undetrykte bønder, tigre, elefanter, slanger og andre farlige dyr. Men først og fremmest er der skoven, junglen, et sted som frihedselskende mænd kan søge til, men også en uforudsigelig, utæmmelig verden hvor farer altid lurer. Paradis for nogle, et grønt helvede for andre.

af Henrik Larsen

Nekrolog : James Bernard 20.september 1925 - 12.juli 2001

Hammer studiets hofkomponist James Bernard gik bort i sommers. Bernard var ligesom Peter Cushing, Christopher Lee, Terence Fisher og Anthony 'John Elder' Hinds et integreret medlem af Hammer familien og garanterede alene ved sit navn i forteksterne for stor kvalitet. Hans mest berømte filmtema vil altid være dét til **Dracula** (1958). Temaet er komponeret over stavelserne i titlen DRA-CU-LA og leveres i åbningsekvensen, hvor Terence Fishers kamera panorerer over Draculas forfaldne slægtsborg, de forrevne tårne, granitørnen, krypten med vampyrfyrstens kiste som drypper af blod, med en for tiden uhørt truende, nærmest brovtende styrke og intensitet. Det er som om lytteren får smasket samtlige tons borgruin lige i ansigtet! Temaet gentages med visse variationer i **Dracula - Prince of Darkness** (1966) og **The Legend of the 7 Golden Vampires** (1974). Bernard satte også sit umiskendelige præg på Hammers sublime Frankenstein-serie: det bombastiske tema til **The Curse of Frankenstein** (1957), blid melankoli i **Frankenstein Created Woman** (1967), streng, ubønhørlig katastrofe-kurs i **Frankenstein Must Be Destroyed!** (1969) og endelig resigneret tragik, sidste-mand-slukker-lyset svanesang i **Frankenstein and the Monster from Hell** (1973). Peter Cushing imponerede hver gang som den gale baron i Terence Fishers økonomiske no-nonsense iscenesættelse, med Bernards musik som prikken over iét, det afgørende penselstrøg, der skaber mesterværket. Af andre vigtige filmkompositioner bør fremhæves temaerne til **The Devil Rides Out** (1968) og **Taste the Blood of Dracula** (1970). I 1997 leverede James Bernard komplet nykomponeret musik til en restaureret udgave af **Nosferatu** (1922), hans sidste betydningsfulde arbejde og et af hans få udenfor Hammer regi.

af Henrik Larsen

P.S. James Bernard var en af de sidste repræsentanter for Hammer æraen. Michael Ripper døde sidste sommer og nu er der efterhånden kun Christopher Lee tilbage. Lee som stadig er særdeles aktiv i film og snart aktuel i hele to giga-produktioner, hhv. **The Lord of the Rings I: Fellowship of the Ring** (december 2001) og **Star Wars II: Attack of the Clones** (engang til 2002) fylder 80 næste år og det vil naturligvis blive fejret på behørig vis her i bladet med et kig på nogle af den store mands mere *obskuriøse* præstationer.

Redaktionel bemærkning: Da dette blev banket sammen under et weekendbesøg hos mine forældre er hovedparten af billederne tyvstjålet fra internettet. Hvilket naturligvis ikke vil være tilfældet i det kommende, officielle nummer 1 af bladet…